

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ

www.rfsbangalore.org.in

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ರೈತರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯ, ಸಶು ಸಂಗೋಷನೆ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಖನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ,
 ಕ್ಷೇತ್ರೀಯ ಮೇವು ಕೇಂದ್ರ, ಹೆಸರಳಟ್ಟ, ಬೆಂಗಳೂರು- 560088. ಫೋನ್: 080-28466281, E-mail: directorcfs@yahooin
ಮೇವು ಬೆಳೆಗಳ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

Sl. No.	ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರು	ತಳಿಗಳು	ಜಮೀನು ಮಾದರಿ	ಕಾಲಮಾನ	ಬೆಳೆಯ ಸಮಯ	ಬೀಜ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ	ಸಾಲುಗಳ ಅಂತರ	ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ	ನೀರಾವರಿ	ಕಟಾವಿನ ಸಮಯ	ಹಸಿರು ಮೇವು ಇಳುವರಿ ಎಕರೆಗೆ	ಪ್ರೋಟಿನ್ ಸಾರ	ಕಟಾವಿನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪ್ರತಿ ಹಸುವಿಗೆ ಒಂದು ದಿನದ ಮೇವು ಪ್ರಮಾಣ	ವಾರ್ಷಿಕ ವಳಿ
1	ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ	ಆಪ್ತಿಕಸಂಶಾಲ ವಿಜಯ, ಕಾಂಪೋಜಿಟಿ	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ವರುಷದ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳು	100-200 ದಿನಗಳು	12 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	30x25 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 48:24:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ವಾರಕ್ಕೆ	ಬೀಜ ಹಾಲು ಕಟ್ಟಿದ ನಂತರ 80-90 ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ಅತ್ತಿ 1 ಕಟಾವು	250 ಕ್ವಿಂಟಲ್	11%	ಒಂದು ಕಟಾವು	ಹಸಿರು ಮೇವು 25 ಕೆ.ಜಿ. ಒಣಹುಲ್ಲು 6-8 ಕೆ.ಜಿ.	ನೀರಾವರಿ
2	ಜೋಳ	ಎಂ.ಪಿ.ಚರಿ, ಪಿ.ಸಿ.-23 CO-11, CO-27	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಮೇ-ಜೂನ್ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್	90-110 ದಿನಗಳು	8 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	30x15 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 36:18:18	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 10 ದಿನಕ್ಕೆ	50% ಹೂ ಒಡೆದಾಗ 70-80 ದಿನಗಳು	150 ಕ್ವಿಂಟಲ್	10%	1-3 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಟಾವು	ಹಸಿರು ಮೇವು 20 ಕೆ.ಜಿ. ಕಡ್ಡಿ ಒಣದು 60 ಕೆ.ಜಿ.	450 mm
3	ನೆಪಿಯರ್ ಹುಲ್ಲು ಆನೆ ಹುಲ್ಲು	NB-21, BN-2, CO-1,2,3,	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ವರುಷದ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳು	2 ವರುಷಗಳು	16,000 ಬೀರುಗಳು ಎಕರೆಗೆ	60x60 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	-do-	55 ದಿನಗಳು	400 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	7%	ವರ್ಷಕ್ಕೆ 6 ಕಟಾವು ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ	25-30 Kgs.	1300 mm
4	ಗಿನಿಯಾ ಹುಲ್ಲು	ಗಾಟನ್ ಪ್ಯಾನಿಕ್, ಗ್ರೀನ್ ಪ್ಯಾನಿಕ್ ರಿವರ್ಟ್, ಡೇಲಿ, ಮೇಕನಿ ಹೆಮ್ಲಿಲ್,	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ವರುಷದ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳು	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	16,000 ಬೀರುಗಳು 6 ಕೆ.ಜಿ. ಬೀಜ ಎಕರೆಗೆ	60x60 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	ಗೋ-ದೋ	ಎಲ್ಲಾ ತಳಿಗಳು ಹೂ ಬಿಡುವ ಮೊದಲು	300 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	6-7%	-do-	25-30 Kgs.	1300 mm
5	ಭಫೋಲ್ ಹುಲ್ಲು	ಕ್ಲಾಂಕರಿ ಬಯೋಯಲಾ ಮಲಸೋ ಕೋ-1	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಮಳೆಗಾಲದ ಸಮಯ	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	6 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	ಮಣ್ಣು ಸಗಣೆ ನೀರು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಎರಚುವುದು	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 20 ದಿನಕ್ಕೆ	-do-	200 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	9%	6 ಕಟಾವುಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ	25-30 Kgs. ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಭರಿತ	350 mm
6	ಸಿಗ್ನಲ್ ಹುಲ್ಲು	ಸಿಗ್ನಲ್ ಕಾಂಗೋ ಸಿಗ್ನಲ್ ಕೋಡೆ	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಮೇ-ಜೂನ್ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್	5 ವರುಷಗಳು	6 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	60x30 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 10 ದಿನಕ್ಕೆ	-do-	300 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	7-9%	ವರ್ಷಕ್ಕೆ 6 ಕಟಾವು ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ	20 Kgs.	1000 mm
7	ಸಚೇರಿಯಾ ಹುಲ್ಲು	ನಂದಿ ಕಜುಂಗುಲ್ಲಾ ನರೋಕ	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಆಗಸ್ಟ್-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ವರ್ಷಕ್ಕೆ	5 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	60x60 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	-do-	-do-	300 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	7%	-do-	15-20 Kgs.	900 mm
8	ಸಬಿ ಹುಲ್ಲು	ನಿಕ್ ಸನ್	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಆಗಸ್ಟ್-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	6 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	60x30 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 15 ದಿನಕ್ಕೆ	-do-	200 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	7%	-do-	25 Kgs.	900 mm
9	ರೋಡ್ಸ್ ಹುಲ್ಲು	ಪೇಲೆಡ್ ಕೋಲತ್ತಂಬರಾ	ಫಲವತ್ತಾದ ಗಟ್ಟಿ ನೀರು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಭೂಮಿ	ಮೇ-ಜೂನ್ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	6 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	60x30 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 60:30:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 10 ದಿನಕ್ಕೆ	-do-	400-500 ಕ್ವಿಂಟಲ್ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ	9%	-do-	20 Kgs.	650 mm
10	ಸನ್ನ ಹ್ಯಾಂಪ	-	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್	90 ದಿನಗಳು	5 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	60x30 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	-do-	ಗೇಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಕಾಯಿ ಆದ ನಂತರ	300 ಕ್ವಿಂಟಲ್	18%	ಒಂದು ಕಟಾವು	5 Kgs.	ನೀರಾವರಿ
11	ಕಲಮೋ	-	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್	ವರ್ಷಕ್ಕೆ	15 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	60x30 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 20 ದಿನಕ್ಕೆ	ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಮಯ	250 ಕ್ವಿಂಟಲ್	16%	3-4 ಕಟಾವು	5 Kgs.	1200 mm
12	ಅಲಸಂದಿ	EG 4216 ಬುಂಡಲ-1,2 Co.5.	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮಾರ್ಚ್	75 ದಿನಗಳು	15 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	30x10 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 10 ದಿನಕ್ಕೆ	ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಮಯ	300 ಕ್ವಿಂಟಲ್	18%	ಒಂದು ಕಟಾವು	5 Kgs.	ನೀರಾವರಿ
13	ಸಸ್ ಬೇನಿಯಾ	-	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ವರುಷದ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳು	2 ವರುಷಗಳು	3 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ 1ಕೆ.ಜಿ. ಮಧ್ಯಂತರ ಸಾಲಿಗೆ	3x2 mtrs.	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	-do-	ಗೇಣ್ಣು ಆದ ನಂತರ	300 ಕ್ವಿಂಟಲ್ 5 ಕೆ.ಜಿ/ಗಿಡಕ್ಕೆ/ ಇಳುವರಿ	20%	6 ಕಟಾವು	3 Kgs.	900 mm
14	ಸೋಬೊಬುಲ್	ಹವಾಯಿನ್ ಸೆಲ್ಟಡಾರ್ ಪೇರುಮೇನ ಮಾದರಿ	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ವರುಷದ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಳು	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	3 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	100x50 cms	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 15 ದಿನಕ್ಕೆ	ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಮಯ	400 ಕ್ವಿಂಟಲ್	20-30%	6 ಕಟಾವು	5 Kgs.	750 mm
15	ಲುಸರ್ನ	Co.1, T-9 ಆನಂದ-2	ಫಲವತ್ತಾದ ನೀರು ಇಂಗುವ ಭೂಮಿ	ಅಕ್ಟೋಬರ್-ನವೆಂಬರ್	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	6 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	50 ಸೆ.ಮಿ. ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 10 ದಿನಕ್ಕೆ	ಗೇಣು ಕಟ್ಟುವ ಸಮಯ	350 ಕ್ವಿಂಟಲ್	20%	7-8 ಕಟಾವು	5 Kgs.	ನೀರಾವರಿ
16	ಸ್ವೇಲೋ	ಪಾಡರ್ ಸಾಕ್ಯು ಹೇಮಟಾ	ನೀರು ಇಂಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ ನವೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	6 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	ಬೀಜ ಎರಚುವುದು	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	ಬಿತ್ತನೆ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ 15 ದಿನಕ್ಕೆ	ಹೂ ಬಿಡುವ ಸಮಯ	250 ಕ್ವಿಂಟಲ್	18%	5-6 ಕಟಾವು	5 Kgs.	450-800 mm
17	ಸಿರೇಟ್ರೋ	-	ನೀರು ಇಂಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿ	ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಅಕ್ಟೋಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್	ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ	3 ಕೆ.ಜಿ. ಎಕರೆಗೆ	-do-	ಎನ್.ಪಿ.ಕೆ. 8:24:20	-do-	-do-	250 ಕ್ವಿಂಟಲ್	18%	6 ಕಟಾವು	5 Kgs.	600 mm

ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಲಹೆ :

- ಜಮೀನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
- ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆತ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು 10 ಟನ್ / ಎಕರೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡುವುದು
- ಎಲ್ಲ ಬೀಜ ಹಾಗೂ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಬೇಕು.
- ಎಲ್ಲ ಬೀಜಗಳು 3 ಸೆ.ಮಿ. ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಎಲ್ಲ ಲೇಗುಮನಸ್ ಬೀಜಗಳನ್ನು ರೈಸೋಬಿಯಂನಿಂದ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. (ರೈಸೋಬಿಯಂ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು)
- ರೋಡ್ಸ್ ಹಾಗೂ ಭಫಲ್ ಹಲ್ಲಿನ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಸಗಣೆಗಳಿಂದ ನೀರು ಹಾಕಿ ಹುಡಿ ಹಡಿಯಾಗಿ ಕಲೆಸಿ ಬಿತ್ತಬೇಕು
- ನೆಪಿಯರ್ ಹುಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಲಿಕ್ ಆಸಿಡ್ ಇರುವುದರಿಂದ ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಕಿಡ್ನಿ ತೊಂದರೆ ಆಗಬಹುದು. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ನೇಪಿಯರ್ ಸಂಗಡ ಲುಸನ್ನ ಸೋಬಬುಲ/ಅಲಸಂದಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು
- ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಸಂಗಡ ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಹಸುವಿಗೆ ನೀಡಿ ಅದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೊಬ್ಬಿನ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷೀರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಮೇವಿನ ಕ್ರಾಂತಿ ಅವಶ್ಯಕ